

УДК 339.9.012.24

ПРО МОЖЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО ТА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

І.О.ПЕЛЕЩАК

В даній статті висвітлюються проблеми досліджень щодо можливостей зарубіжної фінансової підтримки розвитку міжрегіонального і транскордонного співробітництва, а також розглядаються варіанти співпраці для розвитку інфраструктури в українських регіонах.

This article reveals the problems of research with respect to the possibilities of foreign financial support of interregional and cross-border co-operation development and also examines hereof the variants of cooperation for the development of infrastructure in Ukrainian regions.

Ключові слова: зарубіжна фінансова підтримка, інфраструктура регіону.

Розвиток міжрегіонального і транскордонного співробітництва дає шанси українським регіонам для того, щоб краще адаптуватися до сучасних процесів регіоналізації та глобалізації, а також активніше використовувати можливості відповідної зарубіжної фінансової підтримки.

Проблеми розвитку міжтериторіального та транскордонного співробітництва є предметом досліджень багатьох вітчизняних вчених: Мікули Н. А., Беленького П.Ю., Демченко В.В., Герасимчук З.В., Павліхи Н.В., Павлова В.І., Кіш Є.Б., Пили В.І., Мокія А.І., Борщевського В.В. Вагоме значення для продовження дослідження щодо розвитку міжрегіонального і транскордонного співробітництва мають також зарубіжні публікації про можливості фінансової підтримки учасників та суб'єктів міжрегіонального і транскордонного співробітництва в рамках окремих ініціатив та програм Європейського Союзу, а також інформація швейцарського фонду SECO Start-up про

©І. О. Пелещак - пошукувач Інституту регіональних досліджень НАН України

фінансову підтримку малого і середнього бізнесу. Важливими в даному контексті є інформація щодо переліку можливих інвесторів за даними міжнародного проекту CDP; банк даних для пошуку фінансової підтримки ЄС, банк даних про кредити для малого та середнього бізнесу від німецької банківської групи розвитку KfW; публікація Акітобі Б., Хеммінга Р. і Шварца Г. про державні інвестиції та державно-приватне партнерство; публікації німецьких міністерств щодо розвитку інфраструктури окремих регіонів, трансферу і розвитку сучасних технологій; публікації німецьких експертів – практиків Пассманн В. про трансфер технологій завдяки залученню венчурного капіталу, Ліпферта С. про фінансування запатентованих технологій; публікація німецької асоціації BVI про інвестиційні фонди.

Дослідження щодо фінансового та організаційного забезпечення транскордонного і міжрегіонального співробітництва не втрачають своєї актуальності. Сучасні процеси інтернаціоналізації та фінансова політика різних країн чи їх об'єднань сприяють активніше розвивати в Україні даний напрямок досліджень.

Метою статті є дослідження про отримання зарубіжної фінансової підтримки українськими суб'єктами та учасниками міжрегіонального і транскордонного співробітництва та про залучення зарубіжного досвіду співпраці для розвитку інфраструктури регіонів. Основними завданнями статті є висвітлення актуальної інформації про можливості отримання зарубіжної фінансової підтримки Європейського Союзу, Німеччини та Швейцарії українськими суб'єктами та учасниками міжрегіонального і транскордонного співробітництва; висвітлення інформації про можливі варіанти співпраці на прикладах реалізації проектів розвитку інфраструктури зарубіжних регіонів за принципом громадсько-приватного партнерства, щоб стимулювати подальший розвиток інфраструктури українських регіонів та застосовувати необхідні для розвитку інфраструктури регіонів сучасні технології.

Вітчизняні малі та середні підприємства (МСП), а також недержавні громадські організації (НГО) як можливі учасники транскордонного і міжрегіонального співробітництва та органи державної влади України як суб'єкти транскордонного

і міжрегіонального співробітництва можуть активніше використовувати можливості фінансової підтримки зі сторони інституцій Європейського Союзу; зі сторони зарубіжних міністерств, органів влади інших держав та зарубіжних державних установ; зарубіжних банків та зарубіжних інвестиційних фондів тощо [1-5].

Розглянемо основні фінансові інструменти Європейського Союзу, за допомогою яких створюються можливості для фінансування українських учасників та суб'єктів транскордонного (ТКС) і міжрегіонального співробітництва (МРС).

Інструмент Європейського сусідства і партнерства (ІЕСП) / European Neighbourhood and Partnership Instrument - ENPI / з 2007 року надає фінансову допомогу Україні та іншим країнам Східної Європи, Середземномор'я та південним країнам Кавказу, як країнам - сусідам ЄС. Загальними пріоритетами ІЕСП на період 2007 – 2013 років є: формування спільних стратегій розвитку країн - сусідів ЄС та їх регіонів; формування національних та регіональних індикативних програм; створення детальних щорічних програм дій та ін. на вищевказаний період. Слід додати, що річна програма дій ІЕСП для співпраці з Україною на 2007 р. складала 142 млн. євро [6]. Транскордонне співробітництво в рамках ІЕСП /ENPI CBC - cross-border co-operation/ регулюється та здійснюється за допомогою виконання спільних програм, які охоплюють прикордонні регіони ЄС та регіони сусідніх з ЄС країн [7].

Ініціатива ЄС Інтеррег /Interreg розділяється за наступними групами: А - означає транскордонне співробітництво, В - транснаціональне співробітництво, С - міжрегіональне співробітництво. Ініціатива Інтеррег отримує фінансування Європейського фонду регіонального розвитку. Фінансова та інформаційна підтримка в рамках ініціативи Інтеррег може надаватися для покращення просторового планування; щоб активізувати транскордонне, міжрегіональне співробітництво ЄС на приклад для сприяння розвитку малого і середнього підприємництва, туризму, транскордонної торгівлі, культури, спільної екологічної діяльності, поліпшення доступу до транскордонних транспортних і інформаційних мереж, покращення транскордонного управління водним господарством і відходами, а також створення спільних структур охорони здоров'я, культури та освіти [8-10].

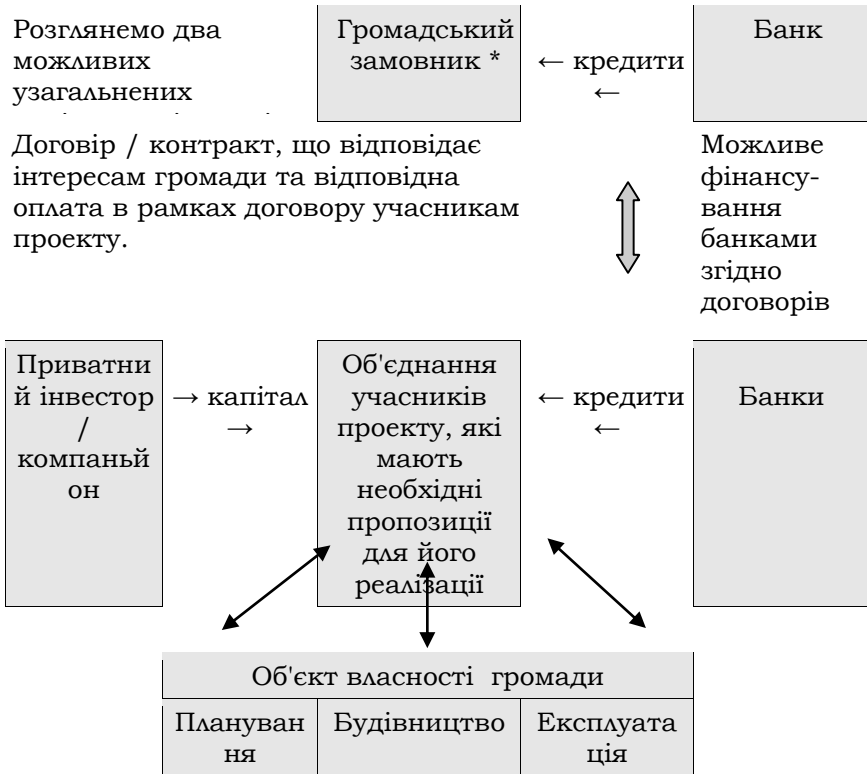

Рис. 1. Варіант А співпраці за принципом громадсько-приватного партнерства для розвитку інфраструктури в регіоні

Джерело: Опрацьовано за [15, с. 11-12].

Примітка: Громадський замовник* може бути державним органом влади, державною установою, недержавною громадською організацією (НГО).

Розглянемо відповідні додаткові можливості фінансування Німеччини та Швейцарії. Німецькі та українські засновники мають можливості отримати вигідні банківські умови кредитування банківської групи KfW для створення спільних підприємств (Joint-Ventures) на території України [11]. Швейцарський фонд SECO Start-up сприяє інвесторам із Швейцарії у отриманні вигідних кредитів та частково

фінансує витрати на реалізацію інвестиційних проектів в Україні [12, с. 26 – 27].

Кооперуючись з відповідними іноземними партнерами, українські представники бізнесу як можливі учасники транскордонного і міжрегіонального співробітництва мають додаткові шанси для одержання нових інвестицій та подальшого розвитку інфраструктури українських регіонів. “За традицією, яка склалася історично, держава створює, підтримує у робочому стані та відновлює фізичну інфраструктуру, включаючи дороги, порти і аеропорти, телекомунікації та електромережі, без чого значна частина діяльності економіки була би неможливою. Дійсно інвестиційні витрати, особливо ті, котрі стосуються інфраструктури, були одним з головних напрямків діяльності держави. Але за останні три десятиліття державні витрати на інфраструктуру, як частку ВВП, скорочувалися у всьому світі” [13, с. III]. Використовуючи зарубіжний досвід застосування принципу громадсько-приватного партнерства (ГПП) для розвитку інфраструктури на основі так званих ГПП-проектів у регіонах інших країн, можна спробувати покращити розвиток інфраструктури і в регіонах України.

Слід додати, що зарубіжні ГПП-проекти у регіонах Європейського Союзу за фінансової підтримки ЄС мають багато сфер застосування, прикладами яких можуть бути: 1. Інфраструктура: 1.1. *Виховання та освіта*: дитячі садки, школи, ВУЗи тощо. 1.2. *Управління*: будівлі органів влади та інших державних установ, фінансових установ, будівлі територіальних органів міністерств і відомств держави в її регіонах тощо. 1.3. *Сполучення*: аеропорти, дороги, мости, тунелі, залізничні колії, залізничні вокзали, споруди для водних шляхів, порти та ін. 1.4. *Постачання та відведення*: будівлі та споруди енергетики, телекомунікацій, водопостачання та водовідведення, споруди для переробки відходів та ін. 1.5. *Безпека*: будівлі правоохоронних органів та приміщення в'язниць, приміщення служб охорони кордону тощо. 1.6. *Охорона здоров'я та догляд*: будівлі лікарень, санаторіїв, будівлі для догляду за людьми старшого віку тощо. 1.7. *Дозвілля і культура*: спортивні майданчики, лазні, басейни, приміщення для організації заходів тощо. 2. Додаткові послуги: 2.1. Послуги укладання договорів (або угод, чи контрактів) для енергопостачання. 2.2. Освітлення вулиць,

доріг. 2.3. Послуги сервісних організацій для переробки відходів, послуги сервісних організацій для лікарень, послуги громадського транспорту для перевезення осіб до лікувальних закладів тощо [14, с. 8].

Варіант співпраці **A** організовується та фінансується з участю приватних відчизняних та зарубіжних інвесторів/компаньйонів. Користуватися об'єктом власності громади варіанту співпраці **A** можуть вільно всі члени громади регіону. Прикладами практичної реалізації варіанту співпраці **A** (див. рис. 1) згідно відповідного зарубіжного законодавства з підтримки в регіонах співпраці за принципом ГПП та за участі приватних інвесторів є побудова та експлуатація в німецькому регіоні Шлезвіг-Гольштайн в рамках окремих проектів державної гімназії, басейну для міста, нової школи; створення або поновлення доріг місцевого та регіонального значення та їх експлуатація, побудова регіональних сучасних освітніх центрів [15].

Розглянемо наступний варіант співпраці **B** за принципом громадсько-приватного партнерства для розвитку інфраструктури в регіоні (див. рис. 2).

Варіант співпраці **B** організовується та фінансується без участі окремих приватних інвесторів. Користуватися результатами варіанту співпраці **B** зможе завжди вільно вся громада у регіоні. Прикладом співпраці за принципом ГПП іншого німецького регіону Баден-Вюртемберг може бути нова будівля місцевих органів влади. / Опрацьовано за [14, с. 40-50].

Слід також додати, що в Україні потрібно активніше впроваджувати інструменти фінансування розвитку сучасних технологій та трансферу технологій, адже патенти грають роль міжнародної валюти в сучасному світі. Дані фінансові інструменти щодо розвитку технологій можуть стати результатом співпраці банків, інвестиційних фондів та інших небанківських фінансових структур, наприклад - товариств венчурного капіталу як з окремими співробітниками університетів та інститутів, котрі відповідатимуть згідно своїх посад за трансфер технологій, так і з консалтинговими фірмами, науково-дослідними інститутами, торгово-промисловими палатами як можливими організаторами бірж технологій та іншими організаціями, котрі займаються

оцінкою і використанням технологій, патентним менеджментом на міжнародному рівні.

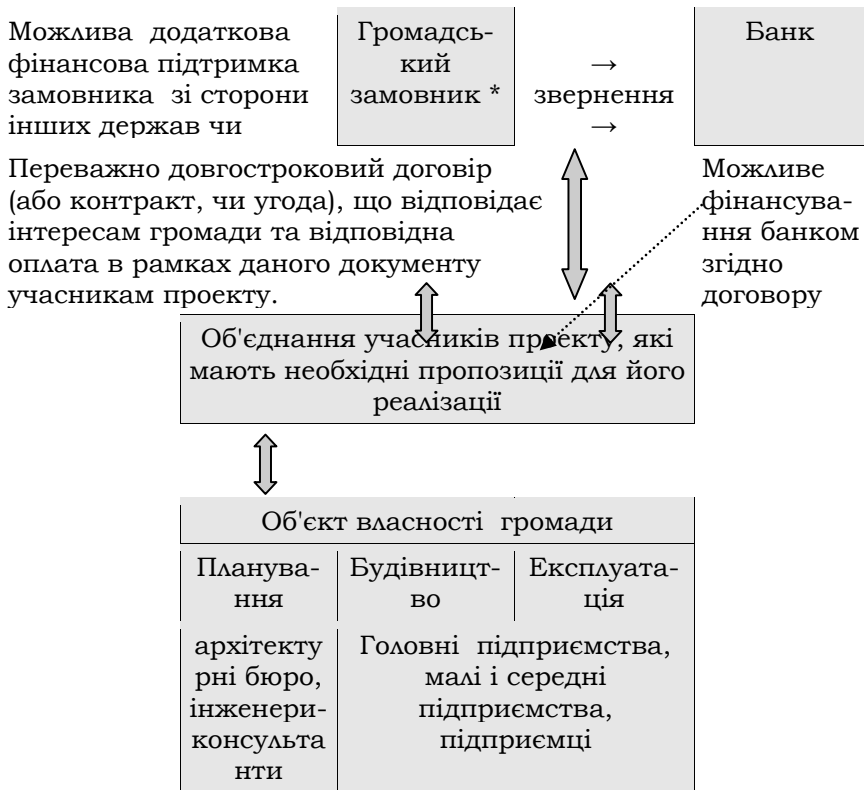

Рис. 2. Варіант В співпраці за принципом громадсько-приватного партнерства для розвитку інфраструктури в регіоні

Джерело: Опрацьовано за [14, с. 33].

Висновки

З метою захисту національних інтересів та налагодження транскордонного і міжрегіонального співробітництва Україні як державі доцільно більше уваги приділяти аспектам формування спільних механізмів фінансування в рамках ініціативи ІЄСП та інших ініціатив і програм за активної участі ЄС, інших міжнародних об'єднань держав, чи інших

окремих держав світу, з якими потрібно розвивати співробітництво.

Використання дієвих фінансових інструментів для появи сучасних технологій в Україні за підтримки держави сприятиме створенню нових напрямків розвитку підприємництва, активніший зовнішньо-економічній діяльності українського малого та середнього бізнесу, а також сприятиме створенню інноваційних спільних підприємств українських та зарубіжних партнерів як можливих активних учасників транскордонного і міжрегіонального співробітництва, котрі співпрацюючи з державними органами влади, державними установами та недержавними громадськими організаціями зможуть покращувати розвиток інфраструктури в українських регіонах.

Бібліографія

1. Мікула Н. А. **Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво.** Монографія. - Львів: ІРД НАН України, 2004 р. - С.138-165.
2. Мікула Н. А. **Євро регіони: досвід та перспективи.** - Львів: ІРД НАН України, 2003. - С. 24-42.
3. **European programmes by geographic zone.** / EU funds – europeaid – new independent states. <http://www.welcomeurope.com>
4. **Neue Fonds, bessere Regeln** - Uebersicht der neuen Finanzregeln und Foerdermittel. Moeglichkeiten fuer die Zeitraum 2007-2013. // Amt fuer aemtliche Veroeffentlichungen der Europaeischen Gemeinschaften. Luxemburg, 2007. 22 S.
5. **Carbon Disclosure Project.** Bericht 2007. Deutschland. // BVI – Bundesverband Investment und Asset Management e. V. Frankfurt am Main. Oktober 2007. 62 S.
6. **Звіт про здійснення Європейської політики сусудства у відношенні України.** // Неофіційний переклад Представництва Європейської Комісії в Україні. 03.04.2008. Брюссель. - 24 с. <http://www.delukr.ec.europa.eu>
7. **Welcome to the ENPI** – programming site <http://www.enpi-programming.eu>
8. **Програма транскордонного співробітництва Польща — Білорусь - Україна на 2007-2013 роки** - Проект 7 травня 2008 р. // Portal Funduszy Structuralnych www.interreg.gov.pl
9. **Програма сусідства Угорщина - Словаччина - Україна** www.interreghsu.com

10. **Interreg III. Regional Policy Info regio.** European Commission. http://ec.europa.eu/regional_policy/interreg3/
11. **KfW Mittelstandsbank** <http://www.kfw-mittelstandsbank.de>
12. **Auf Kurs Online-Angebote fuer KMU.** // SECO, eGov KMU. 3. Auflage. Aufgabe 2007. 41 с.
13. Бернарден Акитоби, Ричард Хемминг и Герд Шварц. Перевод: Михаил Левин. **Государственные инвестиции и государственно-частные партнерства.** / Вопросы экономики № 40. // МВФ. International Monetary Fund. Washington. USA. 2007. 22 с.
14. **Public Private Partnership (PPP) und Mittelstand in Baden-Wuerttemberg.** Leitfaden. // Wirtschaftsministerium Baden-Wuerttemberg. Stuttgart. 2. ueberarbeitete Auflage Mai 2007. 50 S.
15. **Gemeinsam in die Zukunft investieren.** Oeffentlich Private Partnerschaften in Schleswig-Holstein. // Finanzministerium des Landes Schleswig-Holstein. Investitionsbank Schleswig-Holstein.Kiel.2007. 35 S.

Рецензент д. е. н., професор В. І. Павлов.

УДК 334.716:339.5

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОТОВРГОВЕЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

О.П. ЖУК

У статті розглядаються проблеми оцінки ефективності управління зовнішньоторговельною діяльністю підприємств. Автором запропонований алгоритм оцінки результативності та ефективності зовнішньоторговельної діяльності промислових підприємств, який містить широке коло кількісних та якісних показників.

The article is dedicated to the research of improvement techniques for international trade activity. The author worked out the algorithm for evaluating the efficiency and productivity of the international trade management system and ways of its activation according.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, експорт, імпорт, зовнішньоторговельні операції, управління, експортна конкурентоспроможність, ефективність.

©О.П. Жук - к.е.н., доц. кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка